

IDRÆTTEN PÅ GRØNLAND - OPGAVER OG MULIGHEDER

Af direktør, cand. jur. *Axel Lundqvist*, Dansk Idræts-Forbund

På initiativ af landshøvding P. H. Lundsteen besøgte Dansk Idræts-Forbunds instruktør Aksel Bjerregaard og jeg sidste sommer en række grønlandske idrætsforeninger. Vor rejse varede i otte uger og strakte sig fra Upernavik i nord til Julianehåb i syd, og vi besøgte ialt 16 forskellige pladser.

Hensigten med rejsen var *at* knytte forbindelse med idrætsforeningerne og deres ledere, *at* danne os et indtryk af de rent idrætslige muligheder og *at* medvirke til, at idrætten kommer til at bidrage positivt til løsning af det samfundsmæssige problem, der hedder ungdommens fritidsbeskæftigelse.

Vi mødte alle vegne en stor idrætsinteresse, og vi konstaterede, at der er et stærkt behov for idræt hos den grønlandske ungdom, hvis muligheder for afvekslende, sund og underholdende beskæftigelse i fritiden er stærkt begrænsede.

De unge er glade for at mødes til idræt, og til vore filmsforevisninger og demonstrationer på idrætspladserne strømmede både børn og voksen ungdom til. Flere steder, hvor vi kun havde lejlighed til at være i land, mens skibet lossede og ladede, blev den korte tid, vi rådede over, yderligere afkortet ved, at vi af skibets officerer blev anmodet om ikke at sætte nogen idræt i gang, så længe de skulle bruge folk til skibets arbejde, en henstilling, som vi selvfølgelig fuldt ud forstod og respekterede. At arbejde må gå forud for leg, er jo netop noget, idrætsbevægelsen ønsker understreget.

De grønlandske unge viste udmærkede idrætsanlæg. De havde fint boldøje og var smidige og udholdende, fattede hurtigt og tog gerne mod belæring. Og de gik til sagen med et smittende humør, som måtte gøre også os andre glade og veloplagte.

Det var først og fremmest boldspil, der interesserede, og det var *fodbold*, der kom i første række. På grund af naturforholdene er vinteren fodboldspillet hovedsæson. Der kan da „anlægges“ baner på isen, medens man om sommeren er henvist til at søge spilleplads på landjorden. Her er det imidlertid næsten umuligt at finde en plan flade, der er stor nok til at rumme en fodboldbane.

Alligevel så vi adskillige jordbaner, men de var alle efter danske forhold meget dårlige. En del af dem kan dog uden alt for stor bekostning gøres så anvendelige,

Sport og erhverv i skøn forening.

Foto: Helge Christensen

at de kan benyttes til virkeligt fodboldspil. Der spilles mange kampe, og man er endog nået så vidt, at der gennemføres en egentlig fodboldturnering, men selv om denne spilles efter et forud fastlagt turneringsskema, er det dog ikke altid muligt at gennemføre den indenfor et enkelt år. Som en lille pudsighed skal bemærkes, at vi meget ofte fik beretninger om hjemmeholds sejre. „Vi“ havde som regel trukket det længste strå i de kampe, der fortaltes om. Da vi havde set en del af banerne, forstod vi også hvorfor. Hjemmeholdene kender jo banens særheder og små finesser og kan selvfølgelig udnytte den langt bedre end gæsterne.

Håndbold spilles også en del, og i dette spil kan pigerne være med. Det er imidlertid vort indtryk, at disses deltagelse i idræt endnu er meget begrænset. Der ligger her en opgave for de grønlandske idrætsledere, som snarest bør søges løst.

Atletikøvelser dyrkes også forskellige steder, men forholdene for denne idrætsgren er endnu dårligere end for boldspillene. Løbebaner findes ikke; derimod kan spring- og kasteøvelser dyrkes flere steder.

Af de gamle grønlandske idrætter er det *kajakroningen*, der først og fremmest kan komme på tale. Der er - særlig i de nordligste byer - interesse for at holde

Fodboldkamp i Godthåb.

Foto: Aksel Bjerregaard

kendskabet til kajakroningen vedlige, og i nogle af kommunerne har man ligefrem en kommunalt ansat „lærer“, en fanger, der underviser drengene i brugen af kajakken, harpunkast m. m. Denne undervisning tager dog ikke sigte på, hvad man kan kalde „idrætslig kajakroning“, men på at uddanne drengene til fangere. Den medvirker imidlertid til at holde interessen for og kendskabet til kajakken og dens brug i live.

I Godthåb så man næsten ingen kajakker. Derimod fandt vi her en særlig let sejldugsjolle, der foruden til brugsroning egner sig fortrinligt til rokonkurrencer. Kort før vi ankom havde der ivoigt været arrangeret en kaproning for sådanne både.

Af andre gamle grønlandske idrætter, som endnu lever, skal her kun nævnes „grønlandsk brydning“ (stående livtag) og „pindetræk“, men disse er af mere underholdende end egentlig idrætslig karakter.

Skisport dyrkes ivoigt, først og fremmest i Godthåb, Sukkertoppen og Holsteinsborg, men også andre steder. Denne idrætsgren er ligesom fodbolden velorganiseret; i Godthåb er der således om vinteren skiskole for både børn og voksne.

Skiløberne har også et ret stort konkurrenceprogram, der kulminerer med afholdelse af „Grønlandsmesterskaber“ på ski.

Men selv om forholdene er vanskelige for udendørsidrætterne, så er de dog endnu sværere for indendørsidrætten, hvilket er så meget mere beklageligt, som der netop i den lange vinterperiode er særlig brug for og trang til adspredelse for de unge.

Skolernes gymnastiksale (hvor sådanne findes) samt forsamlingshusene anvendes til en del indendørs idræt; men dels er lokalerne som regel så små og lavloftede, at de ikke egner sig, dels er de ofte optaget om aftenen til andre formål som film, foredrag, undervisning o. s. v.

Gymnastiken har derfor vanskelige kår, selv hvor forholdene er bedst. Indendørs *håndbold* er der næsten ingen muligheder for. *Basketball* er forsøgt i en tillempet form enkelte steder. *Bordtennis* spilles også visse steder, og dette spil, der ikke kræver så megen plads som de lige nævnte idrætter, må have muligheder for større udbredelse.

Da vi på forhånd var klar over, hvor vanskeligt det er at få egnede idrætspladser på Grønland, havde vi søgt efter et spil, der kan beskæftige så mange som muligt på så lidt plads som muligt og alligevel virke underholdende.

Vi var standset ved *volley-ball*, et spil, hvortil rekvisitterne er ganske billige (der behøves strengt taget ikke andet end en bold til 6-7 kr. og et net, som man selv kan fremstille af sejlgarn - et gammelt laksegarn eller lignende kan også anvendes), som kan spilles af 12 personer ad gangen (og gerne voksne og børn, mænd og kvinder samtidig), som kun kræver et areal på 9×18 m, og som kan spilles på en bane, der ikke behøver at være absolut plan, idet selve spillet består i at holde bolden flyvende i luften.

Dette spil vakte stor interesse, og alle vegne deltog både voksne og børn, drenge og piger ivrigt. Hvert sted efterlod vi en eller flere bolde, som forhåbentlig er blevet flittigt benyttet også efter, at vi var rejst igen.

Også skolelederne var interesseret i spillet, og da der var skoleledermøde for hele Grønland i Egedesminde, mens vi var der, fik vi lejlighed til både at vise film og demonstrere spillet for mødedeltagerne. Flere skoler fik iøvrigt overladt bolde under vort besøg, og fra skolelederen i Frederikshåb modtog Dansk Idræts-Forbund kort før jul et brev, hvori det hedder: „Må jeg på børnenes vegne have lov til at sige tak for volley-ballspillet, som Dansk Idræts-Forbund har sendt op til os. Vi er meget glade for det og dyrker det ivrigt i de timer, der er afsat til sport. De havde ret i, at spillet egnede sig glimrende for grønlandske forhold. Vi har virkelig megen fornøjelse af det.“

Jeg har planlagt, at jeg til sommer vil forsøge at rejse med lægebåden til udstederne og der lære dem spillet.“

Skisport ved Thule.

Overalt, hvor vi kom frem, mødtes vi med lederne og drøftede en række organisationsspørgsmål med dem. Ved disse møder modtog vi også en mængde oplysninger vedrørende idrættens forhold og daglige kår på stedet, dens ønsker og dens stilling til forskellige forslag, som vi fremsatte.

I Godthåb havde vi et møde med ledelsen af Grønlands Idræts-Forbund. Her blev en lang række problemer, af hvilke de vigtigste omtales nedenfor, gjort til genstand for indgående drøftelser.

Det største og vigtigste problem ved siden af de spørgsmål, der vedrører selve idrætspladserne, udendørs som indendørs, er *leder- og instruktørproblemet*. At finde frem til en virkelig løsning af dette spørgsmål er livsvigtigt for grønlandsk idræt.

Skolet ledelse og systematisk instruktion og træning er fundamentet, som det hele skal hvile på. Ikke mindst er det vigtigt, at det bliver almindelig anerkendt, at det ikke er nok at møde og spille kampe, men at det er endnu vigtigere, at man gennemfører et konstant og systematisk træningsarbejde som baggrund for disse.

Dette daglige træningsarbejde er det instruktørens og lederens sag at gøre tiltrækkende - derfor er han en meget betydningsfuld person.

At sende en eller flere rejseinstruktører rundt kan kun blive en nødhjælp. Man må søge at få uddannet instruktører, der bor på stedet og kan virke hele året rundt. Vi kom - i fuld enighed med Grønlands Idræts-Forbunds ledelse - til det resultat, at man bør følge det eksempel, som f. eks. de danske fagforbund har givet på dette område. Man bør søge at skaffe udvej for at tage 15-20 egnede instruktør- og lederemner fra så mange forskellige byer som muligt ned til Danmark en vinter og give dem et kombineret højskole- og lederkursus. De kan derefter virke hver på sit sted og samtidig lære fra sig. De bedste af dem vil yderligere kunne afholde kursus på Grønland og derved bidrage til at skabe tilgang til og fornyelse af instruktørbestanden.

Ved siden af dette spørgsmål drøftedes også det andet „hovedproblem“: idrætspladserne, grundigt.

GIF vil gerne have tilvejebragt tilfredsstillende idrætspladser, det vil sige egentlige stadionanlæg (med fodboldbaner) på tre steder, et i Syd-, et i Midt- og et i Nordgrønland. Dette vil imidlertid kræve meget store anlægsudgifter. Der er udarbejdet et projekt for Godthåbs vedkommende, og udgiften er anslået til 350-400.000 kr. Udsigterne for sådanne projekters gennemførelse er under de nuværende økonomiske forhold formentlig ikke særlig lyse.

Desuden vil GIF gerne have udbedret en række af de eksisterende baner, hvilket som allerede nævnt kan gøres for overkommelige beløb. GIF vil selv af sine tipsmidler kunne yde en vis støtte hertil og har således allerede tilsagt foreningen i Upernavik et beløb på 1.500 kr.

Iøvrigt gav man såvel fra foreningernes som fra GIFs side gang på gang udtryk for, at man var klar over, at idrætsfolkene i så vidt omfang som gør ligt må præstere en indsats i form af frivilligt arbejde på idrætspladserne. Flere steder var der iøvrigt allerede på denne måde foretaget forbedringer af de til rådighed værende anlæg.

Måske endnu mere brændende end spørgsmålet om udendørs baner er imidlertid spørgsmålet om indendørs muligheder for idræt.

GIF lægger meget stor vægt på, at nye gymnastiksale og forsamlingshuse bygges så store, at der bliver idrætsmulighed i dem; men de krav, der må stilles, f. eks. for at der kan spilles håndbold, medfører en så væsentlig fordyrelse af byg-

geriet, at det er vanskeligt at få idrættens ønsker imødekommet. Det bør imidlertid forsøges at opnå det bedst mulige i hvert enkelt tilfælde.

Også spørgsmålet om propaganda for idrætten blev drøftet, og resultatet er foreløbig blevet, at det danske idrætsmærke antagelig allerede i år vil blive indført på Grønland. Lidt længere ude i fremtiden ligger måske et andet arrangement, som vi konstaterede interesse for overalt, nemlig indførelsen af en række konkurrencer, som vi foreløbig under vore overvejelser har kaldt „Grønlandsserien“.

Selv om den største betydning, idrætten har, ligger i fritidsbeskæftigelsen (de rekreative og adspredende formål), er det dog på Grønland ligesom herhjemme sådan, at konkurrencer har en særlig tiltrækning for de fleste unge. Men på dette punkt er forholdene særlig vanskelige på Grønland; de store afstande og de vanskelige befordringsforhold lægger store hindringer i vejen for et idrætsligt samkvem af større udstrækning.

Man må derfor søge at finde frem til en stævneform, som opmuntrer den enkelte klub til med passende mellemrum at samle sine medlemmer til konkurrencer og samtidig give dem lejlighed til at føle sig med i et arrangement, der omfatter hele Grønland.

Dette kunne måske gøres på følgende måde:

På bestemte dage (f. eks. hver 14. dag) i en vis periode afholder hver forening en konkurrence, hvortil alle dens medlemmer har adgang. Konkurrencen kan omfatte forskellige øvelser efter den enkelte klubs interesser og behov, *men een af øvelserne*, f. eks. længdespring, *skal gå igen* på samtlige programmer.

Denne øvelses resultater meddeles til Grønlands Idræts-Forbund, der samler dem og telegrafisk meddeler de bedste for hele Grønland. Vinderen indenfor hver enkelt klub får en særlig nål, og de tre bedste resultater for hele Grønland belønnes med diplomer eller måske bedre små sølvbægre.

Næste stævnedag er „fællesøvelsen“ for hele Grønland f. eks. fodbold-dribling over 100 m, og de følgende stævnedage fortsættes med andre øvelser, løb, kast o. s. v.

Arrangementet kan gives forøget tiltrækning og spænding ved såvel indenfor den enkelte forening som indenfor hele Grønland at lade deltagerne få points efter deres præstationer på den enkelte stævnedag og summere disse points op sæsonen igennem. De idrætsudøvere, der ved sæsonens slutning har samlet flest points, får en eller anden beskeden præmie, og man kan også, om man vil, belønne de foreninger, der samler flest deltagere i forhold til medlemstallet eller opnår flest points.

Man vil på denne måde kunne sætte både idrætsmænd, foreningernes ledelser og Grønlands Idræts-Forbund i arbejde sæsonen igennem, og når arbejdet først er kommet i gang og kontakten etableret, skal nye problemer, som vi ikke kan se i dag, nok melde sig.

Arrangementet har yderligere den fordel, at der skabes propaganda derigennem, at de opnåede resultater offentliggøres gennem radioen og i de grønlandske „aviser“. At dette også muliggør det for de ledende på Grønland og for Dansk Idræts-Forbund at følge med i, hvordan det går rundt om i foreningerne, er en følge, som ikke er tilsigtet, men som man i hvert fald ikke behøver være ked af.

Indenfor al idræt er samkvem (konkurrencer) med andre klubber, eventuelt uden for landets grænser, internationalt, et vældigt incitament for idrætsudøverne i det daglige træningsarbejde. Vi blev da også gang på gang stillet overfor spørgsmålet:

- Kan vi ikke komme til Danmark og spille?

Vi ville gerne have kunnet indbyde alle dem, der spurgte; men vi måtte indskrænke os til at love, at vi ville arbejde på, at i hvert fald nogle af de dygtigste grønlandske idrætsmænd fik lov til at komme ud og prøve kræfterne.

Og efter hjemkomsten gik jeg i gang med at søge udvej for at få nogle grønlandske skiløbere til Danmark og Norge i den vinter, der nu er forbi. Takket være en storstilet gave fra en privatmand lykkedes det at få tre unge grønlændere, to fra Godthåb og en fra Sukkertoppen henede i februar måned. Grønlands Idræts-Forbunds formand var allerede henede i anden anledning, og med ham som leder deltog disse tre i en 14-dages tur til Norge, hvor de fik lejlighed til at bo og træne sammen med de bedste norske skiløbere og til at deltage i forskellige stævner.

De kom ikke for at „se og sejre“; de kom for at lære og indhøste erfaringer. Norsk skisport tog imod dem med åbne arme, og de blev et populært indslag i flere norske skibegivenheder. Og når de deltog i de klasser, hvor de naturligt hørte hjemme, klarede de sig efter forholdene virkelig pænt. En af dem blev således i sin klasse, der talte nogle og tredive deltagere, nr. 3 i hop og nr. 8 i langrend.

Og nu i sommer har vi både en pige og en dreng i 16-18 års alderen henede til en nordisk ungdomslejr, som Dansk Idræts-Forbund afholder i Gentofte med deltagelse af ca. 150 unge fra hele Norden.

Og et besøg af et grønlandsk fodboldhold henede i Danmark står nu øverst på ønskelisten.

Endelig er det vel også naturligt at berøre spørgsmålet om eventuel indførelse af nye idrætsgrene på Grønland. Jeg tror, jeg roligt kan sige, at man ikke bør forcere udviklingen ved at opmuntre til indførelse af for mange nye idrætsgrene - selv om det måske kunne være fristende. Mulighederne på Grønland er fra naturens hånd så begrænsede, at opgaven må være at finde frem til de forholdsvis få idrætsgrene, der har chance for at opnå almindelig udbredelse.

Fodbold vil sikkert altid have hovedinteressen. Volley-ball vil antagelig også blive stærkt udbredt, ligesom udendørs håndbold må kunne trives. Med hensyn til

Den gamle grønlandske sport pindetrækning.

Foto: Aksel Bjerregaard

fri idræt er mulighederne stærkt begrænsede; løb på bane er der således ingen muligheder for - der findes ikke en eneste løbebane i landet. Kajak med bevarelse af de grønlandske kajakker vil også have muligheder. Skisport er allerede nævnt som en af Grønlands „store“ idrætter. Indendørs vil gymnastik (enkelte steder), bordtennis og muligvis volley-ball (også kun enkelte steder) kunne klare sig.

Herudover skal man vist ikke foreløbig tænke på at søge det grønlandske idrætsprogram udvidet, måske bortset fra en enkelt idrætsgren. Jeg tænker på *skydning*, som absolut bør søges indført på Grønland. I en befolkning, hvor hvert eneste menneske - praktisk talt - er vant til at håndtere en bøsse, må skydning som idræt kunne få stærk udbredelse. På dette punkt bør der snarest mulig gøres en positiv indsats.

Idræt må i vore dage ses under en helt anden synsvinkel end den tilvante og traditionelle. Med den stadig voksende fritid og de meget vanskelige bolig-

forhold, er det for samfundet af den største betydning, at der skabes steder, hvor ungdommen kan samles og få lov at udfolde sit naturlige livsmod under former, der samtidig kan virke tiltrækkende og opdragende.

Jeg tillægger ikke idrætten magiske egenskaber, men den er en fritidsbeskæftigelse, under hvilken påvirkningen går i retning af disciplin, orden, respekt for andre og for spillets regler samt sidst, men ikke mindst i retning af afholdenhed og enkel livsførelse.

Og den har dertil det store plus, at den morer og interesserer masser af mennesker og derfor drager store skarer af ungdom til sig, som ellers er svær at få føling med.

Boligbyggeriet er jo et meget stort problem på Grønland, og det må nødvendigvis stille meget andet anlægsarbejde i skygge. Derfor kan idrætspladser og indendørs idrætsmuligheder ikke komme i første række. Men det må på den anden side ikke glemmes, at det netop er så længe, boligvanskelighederne er store, at der er et *særligt* behov for idrætspladserne, for at de unge *dog* kan have et sted at gå hen i fritiden. I det omfang, der er mulighed for at tilvejebringe idrætspladser jævnsides med boligbyggeri, bør denne mulighed søges udnyttet.